

ІІ НАУКОВА ІСТОРІЯ

*Серія інтерв'ю до Міжнародного дня
жінок і дівчат у науці*

Оксана Безущак

*доктор фізико-математичних наук, професор,
заслужений працівник освіти України, академік Академії наук вищої школи,
декан механіко-математичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Сфера наукових досліджень:

кільця і алгебри – асимптотичні конструкції та структурна теорія локально матричних алгебр та їх застосування до різних класів алгебр і груп; автоморфізми і диференціювання класів асоціативних алгебр та алгебр Лі.

Цитата, якою науковиця керується в житті або науці:

«Не чекай гарної нагоди, дій зараз!»

Шлях у науку

Як почалася ваша історія в науці?

У певному сенсі шлях у науку почався ще в дитинстві із захоплень продумувати все до дрібниць і доводити до логічного завершення. Але момент, коли я чітко зрозуміла: я в науці, був дуже конкретний. Другий курс механіко-математичного факультету КНУ, березень. Після пар мене зупинив професор Віталій Суцанський і запропонував підготувати доповідь на конференцію молодих учених у Львові. Далі – кілька тижнів майже без сну, спроби довести те, що не хотіло доводитися, відчуття повного ступору. І водночас – азарт. Зараз я згадую той період із великою вдячністю: саме тоді алгебра перестала бути просто предметом і стала моєю професією.

Чому саме математика / ваша галузь?

Математика – це красиво. І математика вчить дисципліні мислення і відповідальності за кожне твердження і кожен результат.

Чи був момент, коли ви сумнівалися, що це «ваше»?

Так, і не один. Особливо, коли науковий прогрес здається повільним, а результати — крижкими. Але з часом ти розумієш: сумніви – це не ознака помилки вибору, а нормальний стан людини, яка займається складною справою.

Хто або що найбільше підтримало вас на старті?

Не лише на старті. Наука твориться спільнотою. Потрапляючи у математичний світ, ти стаєш його частиною й перестаєш бути наодинці. На кожному етапі становлення науковця на тебе впливають люди – їхні ідеї, наукові результати, іноді випадкові знання чи зустрічі. Підтримують і ті «випадковості», які насправді такими не є.

Виклики

З якими труднощами ви стикалися як жінка в науці?

Найчастіше – з неявними та часто завищеними очікуваннями.

Чи доводилося вам доводити свою компетентність більше, ніж колегам-чоловікам?

Критерій визнання в математиці – насамперед доведена теорема. Щодо мене, то в житті я постійно доводжу більше передусім собі, ніж іншим. І це стосується не лише науки. Щоденний біг, щоденні виклики – це мій стиль життя.

Чи маєте ви синдром самозванця. Якщо так, то як ви з ним справляєтеся?

Так, переконана, що цей синдром знайомий майже всім у науці. Я не борюся з ним мотиваційними цитатами. Мені допомагає робота і власна відповідальність за результат.

Який найскладніший момент у кар'єрі ви вже пройшли?

Момент, коли я вперше усвідомила: зараз я маю зайти в кімнату і прийняти рішення – не як дослідниця, а як керівниця. Важко було не саме рішення, а відповідальність за те, як його сприймуть і що воно змінить. Це зовсім інший тип складності, до якого не готує жодна наукова робота.

Баланс у житті

Як ви поєднуєте науку з особистим життям?

Неідеально. Баланс – це не стабільний стан, а постійна корекція. Важливо чесно це визнавати.

Чи реально «мати все» – і кар'єру, і сім'ю?

Реально мати важливе. «Все» – це міф.

Що допомагає не вигорати?

У першу чергу відчуття сенсу, а також відповідальність і внутрішня потреба доводити розпочате до кінця.

Успіх і мотивація

Яким досягненням ви найбільше пишаєтеся?

Професійно в науці – захистом докторської дисертації. Водночас не менш важливими для мене є й ті досягнення, що формували мене поза наукою. Передусім це створення професійної команди факультету, здатної відповідати на виклики сучасності. Усе це разом і зробило мене тією, ким я є сьогодні.

Що для вас означає успіх у науці?

Успіх у науці — це коли тобі справді подобаються власні результати й ти можеш розповісти про них так, щоб зацікавити слухачів.

Який міф про жінок у STEM ви хотіли б зруйнувати?

Міф про «несхильність до ризику». Часто кажуть, що жінки не йдуть у стартапи чи складні напрями, бо не люблять ризикувати. Насправді ж ризик і схильність до ризику – різні речі. Жінкам просто дорожче помилятися: через суворішу оцінку, менший кредит довіри і вищу ціну помилки.

Послання майбутнім науковицям

Що б ви сказали собі 10 років тому?

Став високі планки і вір у себе.

Яку пораду дали б дівчатам, які бояться йти в науку?

Страх – не причина зупинятися. Поки не спробуєш, не дізнаєшся, чи зможеш. Єдина справжня причина не йти далі – відсутність інтересу. Якщо інтерес є, страх з часом зменшиться і трансформується в досвід.

Чому жінкам важливо бути видимими в науковому просторі?

Видимість створює норму. Коли жінки присутні в науці відкрито й професійно, наступному поколінню не потрібно буде доводити, що вони мають право тут бути.